

SOBA 427

ARETÉ
IZDAVAČKA KUĆA

Za izdavača **Nina Gugleta**

Edicija **JedanODsto**

Glavni i odgovorni urednik **Nina Gugleta**

Urednik **Ana Marija Grbić**

Lektura **Irina Vujičić**

Korektura **Aleksandra Dunderski**

Dizajn korica **Lidija Knjajić**

Štamparija **Fuk, Beograd**

Tiraž **500 primeraka**

Izdavač **Areté, Beograd**

Copyright © Arété, 2019

SOBA 427

Jadranka Milenković

www.arette.rs

„I bez mog znanja, mozak i pluća su se sporazumeli. Mozak kaže – ne može više ovako. Pluća izlaze u susret, i hoće da pomognu.”

Franc Kafka, pismo Maksu Brodu, 1917.

Ljudi koji nasrću na drhtava, metalna vrata lifta iako još nije stao. Ljudi koji čekaju ručak ispred zatvorenih trpezarijskih vrata, koji znaju imena svih poslužitelja u trpezariji, a lekare opisuju rečima: „onaj ćelavi”, „mali”, „glumica”. Ljudi koji ostavljaju upaljen televizor kad nisu u sobi, kad ga ne gledaju, zabavljeni svojim izbledelim pričama, i kad spavaju nadjačavajući se s njim ispuštanjem krčavih i zujavih tonova iz rezonantnih šupljina svoje načete unutrašnjosti. Ljudi koji dnevnim uspehom smatraju poslužiteljevu dobru volju da im donese duplu porciju ručka. Oni koji ispred instituta puše i danju i noću. Noći su planinski hladne, pa ogrnu jaknu preko pidžame; dim i ohlađen dah mešaju se i prepliću dodatno muteći teško nebo nad institutom. Ljudi koji zarivaju poglede u tuđe kese i torbe (ko je šta kupio?) i koji vole da ostave otiske koščatih prstiju na tuđim stvarima. Ljudi što od tuđe muke grade odbrambeni bedem, takav da udaljava nesreću i da ona, zahvaljujući njemu, postaje podnošljivija. Ljudi koji jedni drugima daju savete u vezi s lekovima i ispod glasa prenose iskustva o upotrebi magičnog grčkog leka (onog u žutoj kutiji) kupljenog od Bugara na buvljaku. Ljudi koji cokuću

jezikom čisteći bušne zube. Ljudi koji dolaze prvi put: prvog dana su strašno zbunjeni, a drugog dana već znaju sve o bolničkom životu, liftovima, trpezariji; druge pacijente zovu imenom i pouzdano znaju ko je s kim u vezi. Ljudi koji sede po klupama, zagledani u one koji šetaju (i ko s kim šeta); oni koji šetaju i gledaju druge na klupama (ko s kim sedi).

Ljudi koje nikako nije moguće zaobići na stepeništu: njihova je i leva i desna strana. Ljudi koji uspelom šalom smatraju nalivanje čaja u tuđu, pre toga ispražnjenu, flašu vina, donetu od kuće da posluži za podizanje raspoloženja uz noćna kartanja. Ljudi koji napuste bolnicu na jedan dan, odu na proslavu godišnjice vladajuće stranke, a zatim se uredno vrate i nastave da boluju. Ljudi koji dele ljute papričice za ručkom, seku jabuke na kriške i guraju ih u tuđe šake, idu na izlete zajedno iako se poznaju dva dana, šale se glasno i provokativno da čitava trpezarija čuje, jedni drugima kupuju lekove u gradu, javljaju se na telefon tuđim muževima i ženama šegačeći se, razmenjuju životne priče i nekad zaista učestvuju u tuđima. Svađaju se i mire, kao da su svi odavno u braku. Gundaju i ogovaraju držeći se i dalje čvrsto jedni drugih, čineći neskladan tim. (Na kraju, kad neko ode, uvek prevlada pozitivna priča o njemu.) Bedni ljudi, spremni i na dobro i na loše, siromašni i bolesni. Pored njih, još i oni koji misle da ne pripadaju gorenabrojanima.

Dok promičem hodnicima vlažne zgrade, bezvoljno, teških nogu, primećujem na njihovim licima odraz konfuznog, mnogolikog, starog, umornog, neinspirisanog boga-stvaraoća, po čijoj su slici i prilici, po svemu sudeći, stvoreni. To je isti onaj koga zatičem i u ogledalu bolničkog kupatila bez prozora.

Ipak, mogla bih se zakleti da u svemu tome ne leži pravo zlo.

Sreda, prvi dan, bolnički hodnik. Starac od značajnih osamdeset godina vozi se hodnikom u invalidskim kolicima. Ima samo jednu nogu, levu. Na njoj patiku. Čekam ispred ordinacije. Strpljiva sam. Samo ne mogu da se rešim besmislenih pitanja. Recimo, šta radi s desnim patikama? Da li mu je odavno amputirana noga? Ima li pun ormar desnih patika ili ih čuva u nekom džaku? Možda ih odmah rezignirano baca znajući da neće sresti čoveka koji nosi isti broj obuće i amputirana mu je leva noga.

Pošao je kod sestre da pita može li dobiti tabletu za spavanje. Ona mu kaže da je već dobija u redovnoj terapiji – to je ona tamnoroze. Sestra nosi zelenu uniformu, hodnik je ofarban crveno i plavo. Svet je prepun veselih boja. Bromazepam je tamnoroze, skoro kao život. Možda starac jedino tako uspeva da ne sanja ormar pun desnih patika, nerazgadenih.

Kršan je čovek. Sigurno je mnogo godina nosio na ramenima nebeski svod. A onda je jednog dana noga klecnula.

Čini mi se da se i nebo nakrivilo na jednu stranu, samo malo ko to primećuje.

Prvog dana u bolnici prima me, tek u večernjim časovima, doktor K. Već na prijemu vidim da se štošta razlikuje u odnosu na vreme od pre pet godina, kad sam dolazila u istu ustanovu. Prijem se tad završavao u prepodnevnoj smeni: odmah se prepisivao čitav niz surovih analiza, ispunjenih iglama i nerazumljivim aparatima. Rutinsko ponavljanje neprijatnih zavirivanja u unutrašnjost tela donosilo je kakav-takav osećaj sigurnosti. Čovek se i na iglu u veni može navići.

Ovoga puta je drugačije. Doktor K. me prima kao jedanaestog, poslednjeg pacijenta. Prošlo je devet uveče. Njegova prva rečenica je izvinjenje u ime osoblja koje je radilo u prepodnevnoj smeni. To je njegov način da suptilno ukaže na propuste kolega istovremeno iskazujući poštovanje pacijentu. Odmah mi napominje da nije pulmolog, zbog čega čitava situacija postaje još besmislenija. U bolnici namenjenoj lečenju plućnih bolesnika, koja se deli na dve zasebne zgrade – Stari i Novi institut, gde Novi (u kojem sam) ima osam spratova – trenutno radi troje specijalista pulmologije. Od njih troje, jedna je doktorka na odmoru. Pacijente s tegobama na plućima pregledaju lekari opšte prakse, fizijatri i lekari drugih specijalnosti. Pacijent, zbunjen i nesiguran, od tog trenutka sveden je na broj sobe, dijagnozu i terapiju. Pokušavaju da ga zbrinu užurbani, sluđeni, hronično umorni tehničari i medicinske sestre. U sanatorijumu očigledno nešto ne funkcioniše na višim nivoima, u samoj upravi i među lekarima. Sve sam to i sama videla u prvih nekoliko sati boravka; o svemu tome mi priča i revoltirani doktor K. kome taj haos ne odgovara. Očigledno je nekad i negde radio u drugačijim uslovima. Sad, kao izuzetak, svojevoljni marginalac u sistemu koji se raspada, nalazi slabu utehu u mogućnosti da se izjada ponekom pacijentu. (Slušam ga, zbunjena zamenom uloga.) Pokušava da mi opiše prve znake raspadanja ostarelog tela institucije koja je jednom uživala dobar glas, na isti način na koji pacijenti opisuju simptome svoje bolesti. Ne može promeniti stvari, možda se jedino može ograditi od njih. U to ime, izriče nepristajanje na neadekvatnu situaciju, revolt, dilanovski otpor, ono – ja nisam ovde – toliko puta već upotrebjeno kao plašt nevidljivosti. Zavaravamo se, mislim u sebi dok ga slušam, moramo biti ovde, baš ovde i sada, kad se sve pred nama ruši.

Zgroženost neadekvatnim uslovima ne završava se uvek nebrigom o pacijentu. Nakon priče o raspadu bolničkog sis-

tema, doktor K. veoma pažljivo sluša moju priču: sve o toku bolesti, o njenom pogoršanju i mojim strahovima. Pričala sam istu priču i drugim lekarima, u svom gradu, dobrono obeshrabrena utiskom da se pred bolešću povlače. Zatim sam duži period prestala i da odlazim na kontrole. Institucije koje sam posećivala propustile su da na pročelje iznad vrata okače natpis: „Ostavite svaku nadu, vi koji ulazite”. Pacijenti su ipak mogli da ga pročitaju na licima nezainteresovanih lekara (koji, usred pregleda, započinju s kolegom priču o odlasku na simpozijum u inostranstvo), na oljuštenim, vlažnim zidovima nikad renoviranih zgrada, na tragovima prokišnjavanja, a ponajviše na licima već hospitalizovanih pacijenata u bolničkim pidžamama, što klecavim koracima dugo putuju do nekog od kabineta.

Pitam ga koliko je moja bolest opasna po mene i kakva je njegova prognoza. Kaže: „Neću ništa da vam kažem.” Zbunjeno tražim objašnjenje. Kaže – neće da preuzima ulogu pulmologa. Moja pitanja, moja pluća, moj molećivi pogled ispunjen panikom i poverenjem očigledno potražuju nekog ko će za to biti pravi izbor, ko možda zna da odgovori, ako odgovor uopšte postoji. „Kažite mi kao prijatelju”, pokušavam da ga smekšam. „Nismo prijatelji”, odgovara blago, ali odlučno.

Nedostaje mi borbenost, spremnost na probijanje kroz šumu ljudi, kucanje na mnoga vrata, umoljavanje, poniznost na mestima gde bi neko po dužnosti i profesionalnom moralu morao nešto da uradi i bez ikakve molbe. Sve me to unapred beskrajno zamara. Zbog te osobine sam večeras primljena kao poslednji pacijent. Sedela sam u sobi i strpljivo čekala da me pozovu na pregled, nalik na novu učenicu, netom pristiglu u golemu, neprijateljsku školsku zgradu (osećaj dobro poznat; nedostaje samo kruta plava kecelja i ljubazan ali hladan direktor škole koji kuca na vrata učionice uvodeći

me neumoljivo unutra). Oni koji su drsko obigravali, kucali, dosađivali, lagali, smetali, posvađali se, molili, plakali, kršili ruke, lupali štakama, pretili žalbama, popili pogrešne lekove, doveli sebe u stanje da im pozli ili odglumili to stanje – došli su na red pre mene.

Jasno je sve to doktoru K. Svaki dan prima pacijente: one poput njih i one poput mene. Sve mu je to dosadilo. Ali ne može on da se bori za neborbene. Zato mi kaže da neće ništa da mi kaže. Uudara mi neku vrstu šamara potrebnog uspavanima. Takvi umiru od sopstvene neborbenosti; pre-gaze ih oni koji izgleda više vole život – ma kakav. Meri mi pritisak; nikad u životu nije bio veći.

„Evo šta ćete”, kaže mi doktor K. nakon kraćeg ćutanja. „U nedelju dežura doktor S. On je zainteresovan za nauku; znaće da odgovori na vaša pitanja. To je bilo moje dežurstvo, ali smo se zamenili. Potražite ga. Stručan je i pouzdan.”

Tek je sreda. Moram čekati nedelju da vidim pulmologa. Moram ga sama potražiti, osloviti, zamoliti, uznemiriti na dežurstvu. Izložiti se poniženju, mogućnosti da mi ukaže na to da sam prekoračila granicu. On nema nikakve obaveze prema meni; nije lekar zadužen za moj sprat. Već zamišljam njegove upitno podignute obrve dok ka meni okreće glavu, u neverici da se neko odvažio da na takav način prekine njegova naučna istraživanja i uzurpira njegovo vreme posvećeno bolesnicima na intenzivnoj nezi. Hoću li se drznuti da remetim poredak stvari? Doktorka koja drži moj sprat neće doći do ponedeljka. Osim toga, doktorka nije pulmolog. Četvrti sprat već danima (rekli su mi drugi pacijenti) drže jedan tehničar i dve medicinske sestre. Sreda, četvrtak, petak, subota, nedelja. Dok se pitam u sebi zašto sam došla u bolnicu, naglas obećavam doktoru K. da ću potražiti kolegu kog mi preporučuje. Nije ubeđen da hoću, kao što ni ja nisam, ali tu se završava njegov mogući uticaj na dalji rasplet. Može